

Slaapplaatsen van Wulpen in Vlaanderen

Resultaten eerste simultaantelling in januari 2009

Wulp - Yves Adams - Vilda

Veel vogelsoorten pendelen dagelijks heen en weer tussen voedselgebieden en rustgebieden of slaapplaatsen. Om deze soorten en hun habitats in voldoende mate in stand te houden en te beschermen is een goede kennis van de ligging van en de wisselwerking tussen deze gebieden belangrijk.

Ook zijn tellingen op slaapplaatsen voor veel verspreid voorkomende soorten een beter alternatief dan tellingen tijdens de dag. Doordat de vogels zich concentreren in een beperkt aantal gebieden, zijn ze over het algemeen gemakkelijker te tellen. Dit is de reden waarom o.a. Aalscholvers, meeuwen en Kleine Zilverreigers (Oostkust) al jarenlang op slaapplaatsen worden geteld. Toen door een aantal mensen de idee geopperd werd om een gelijkaardige telling te organiseren voor Wulpen *Numenius arquata*, sprong ook het INBO op de kar en werd op 31 januari 2009 een specifieke Wulpentelling ingelast in het telschema van het project 'Watervogeltellingen Vlaanderen'. Hier volgt een bondig verslag van de telresultaten.

Er werden op de telling een 16-tal gekende slaapplaatsen gecontroleerd op aanwezigheid van Wulpen (de Gentse Kanaalzone werd enkele dagen later geteld). Dat leverde in totaal 7845 exemplaren op (Tabel 1).

Twee slaapplaatsen staken er bovenuit: de IJzermonding te Nieuwpoort (2550 ex.) en de Zeebrugse Achterhaven (1436 ex.). Ook het Zwin te Knokke en de Bourgogne-meersen te Eernegem (beide meer dan 800 ex.) scoorden zeer goed. Een aantal andere regelmatig bezette slaapplaatsen in de kustpolders bleken dan weer verlaten, vooral omdat op veel plaatsen nog veel ijs aanwezig was. Bij vorst zijn getijdengebieden aan de kust of langs de Schelde met open water wellicht meer in trek als overnachtingsplaats. Alles samen komen we voor de volledige kuststreek/kustpolders (inclusief IJzervallei) aan net geen 6600 Wulpen.

In Oost-Vlaanderen werden in totaal 1250 exemplaren geteld, met de Bourgoyen-Ossemersen (Drongen) en Drijdijk (Verrebroek) als belangrijkste slaapplaatsen. De aantallen lagen op de meeste plaatsen onder de verwachtingen (met ook hier traditionele slaapplaatsen die niet bezet waren). Ook overdag werden o.a. in het Krekengebied in Noord-Oost-Vlaanderen weinig Wulpen vastgesteld (die 's avonds allemaal richting Braakman in Nederland vlogen).

Hoewel er overdag regelmatig vrij grote groepen foeragerende Wulpen worden waargenomen in de Antwerpse Noorderkempen, zijn er in deze regio geen (traditionele) slaappleatsen gekend. Er is wel een belangrijke slaappleats op 1 à 2 km van de Belgisch-Nederlandse grens te Chaam (NL)-Bleeke Heide waar heel wat vogels gaan overnachten (ook vogels die foerageren in de streek van Weelde, Turnhout, Merksplas en Hoogstraten). De vogels die foerageren te Wuustwezel, Kalmthout en Essen (max. ca. 1.500 vogels) vliegen 's avonds naar hun slaappleatsen aan de Beneden-Schelde en het Markiezaatsmeer (NL) (med. Dirk Symens, Glenn Vermeersch). Ook in de streek van Retie, Mol, Lommel en omgeving zijn er geen Wulpenslaappleatsen (med. Lex Peeters), maar hier zijn groepen Wulpen al heel wat schaarser dan in de Antwerpse Noorderkempen.

Tabel 1. Resultaten van een telling van Wulpenslaappleatsen in Vlaanderen op 31/01/2009

Slaappleats	Teldatum	Aantal
IJzermonding Nieuwpoort	31/01/2009	2550
IJzerbroeken Noordschote-Reninge	31/01/2009	504
IJzerbroeken Woumen-Merkem	31/01/2009	15
Omgeving Veurne	31/01/2009	0
Schuddebeurze Middelkerke	31/01/2009	0
't Pomptje Oudenburg	31/01/2009	187
Bourgognemeersen Eernegem	31/01/2009	874
Zwin Knokke	31/01/2009	844
Uitkerkse Polder	31/01/2009	0
Achterhaven Zeebrugge	31/01/2009	1436
Weiden Kleiputten Oostkerke	31/01/2009	187
Weiden Damse Vaart West	31/01/2006	0
Krekengebied Assenede	31/01/2009	0
Krekengebied Sint-Jan-in-Eremo	31/01/2009	0
Kluizendok Gentse Kanaalzone	04/02/2009	235
Bourgoyen-Ossemeersen Drongen	31/01/2009	520
Drijdijk Verrebroek	31/01/2009	493
Antwerpse Noorderkempen	31/01/2009	0
Totaal		7845

Het uiteindelijke totaalaantal van de gecoördineerde slaappleatstelling was hoger dan verwacht. De strenge vorstperiode die we eerder in januari hebben gehad, had op de meeste plaatsens immers tot een forse afname van Wulpen geleid (ook al lijkt deze soort op dat vlak een stuk minder gevoelig dan soorten als Kievit en Goudplevier). Maar met de langzame dooi in de laatste weken van januari hebben de aantallen zich blijkbaar vlug hersteld. Dit blijkt tevens uit de resultaten van de midmaandelijksse watervogeltellingen (dagtellingen). In de maanden november en december werden tussen 4000 en 5000 Wulpen geteld, gevolgd door een terugval tot iets meer dan 1000 midden januari en een herstel tot ruim 4000 ex. in februari en maart. Hoewel deze cijfers nog niet helemaal volledig zijn, lijkt het er op dat deze winter minder Wulpen werden geteld dan in vorige winters (regelmatig tussen 5000 en 7000 exemplaren).

Een andere vaststelling is dat de slaapplaatstelling een veel hoger aantal Wulpen opleverde dan de dagtellingen in de afgelopen winterperiode. Dit zou kunnen betekenen dat tijdens de dagtellingen behoorlijk wat groepen worden gemist. Als je er dan nog eens de vogels bij telt die over de grens in Nederland gaan overnachten, dan zouden overdag op bepaalde ogenblikken van het jaar wel eens tot meer dan 9000 Wulpen kunnen verblijven in Vlaanderen.

We kunnen besluiten dat deze eerste Wulpenslaapplaatstelling zeker geslaagd is en een waardevolle aanvulling is op de resultaten van de gewone midmaandelijkse watervogeltellingen. Er zullen echter meer slaapplaatstellingen nodig zijn om een beter inzicht te krijgen in de relatie tussen slaapplaatsen en voedselgebieden. Er wordt daarom overwogen om hier een jaarlijks initiatief van te maken. Daarbij lijkt het aangewezen om in de toekomst grensoverschrijdend te werk te gaan waarbij minstens een aantal slaapplaatsen net over de grens met Nederland worden meegeteld.

Slapende wulpen in Drijdijck - Yves Adams - Vilda

Dankwoord

Rest mij nog om alle medewerkers aan de Wulpentelling van harte te bedanken: Wim Debruyne, Wim Packet, Diederik D'Hert, Dirk Vanhoecke, Maarten Goessaert, Koen Maertens, Dirk Anseeuw, Patrick Janssens, Geert Declercq, Filip Vanhee, Frank De Scheemaeker, Jan Swimberghe, Rudy Deplae, Johan Boussauw, Emmanuel Crul, Robrecht Pillen, Walter De Smet, Pieter D'Haluin, Geert Spanoghe, Jelle Devez, Tim Audenaert en Joris Everaert ! Het lovenswaardige initiatief voor deze telling kwam trouwens van Tim Audenaert en Dominique Verbelen.

Koen Devos
koen.devos@inbo.be